

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 439. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608062758640/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

- under forfølgelserne i 1680'erne og 90'erne samlede sydfranske protestanter hemmeligt i de såkaldte «forsamlinger i ørkenen» – *Ludvig den XII's Dragonader*: indkvartering af dragonenheder, anvendtes 1681-98 af den franske regering til at tvinge protestanter til at overgå til katolicismen – *Camoufletene*: betegnelse for de protestantiske oprørere, der 1702-05 rejste sig mod Ludvig XIV – *kilastiske Syner*: århundredets mange krige affødte i sekterske kredse en forventning om 1000-årsrigets svarlige komme – *Debuta*: efter den gammeltestamentlige profetinde D. (Dum. 4,4) – *Vilvoorde*: by i nordlige Belgien – *Caranultrøende*: skismatisk retning, der i midten af det 17. årh. skilte sig ud fra den russisk-ortodokse kirke pga. indførte reformer – *Antikøst*: Kristi modsætning, der skal komme til Jorden inden Gudsrigets endelige sejr – *Jeremia Ord.*: Jer. 30,24
- 288** *Guds sidste Engel*: Åb. 16,17ff. – *omni Søn, der i Dag er født nyg*: jf. Ap.G. 13,33 – *Ocauinen*: den vestlige verden – *Sanct Peters mod Malta*: Joh. 18,10 – *som Røde Havet for Israel*: 2. Mos. 14. – *Rosen*: Gustaf Fredrik v. R. (1688-1769), en af de svenske officerer, der ledsagede Karl XII på rødet gennem Europa – *Guds Fødselskanuel*: Matt. 5,35 – *Discus*: diskussioner – *Svedenborg og Polhem*: se n.r.s. 36 og 28. Svedenborg var en tid Polhems medarbejder, og sammen udgav de bl.a. tidsskriftet *Dardalus Hyperboræus* (1716-17) – *ingen Sol stod stille*: se s. 265 m. note. – *Sicre*: André S. (d. 1733), fransk officer i svensk tjeneste, der bragte budskabet om Karl XII's død til Stockholm. – *Taffeldækkeren Hultman*: Johan H. (o. 1666-1735), fra 1694 Karl XII's opvarter
- 289** *Kanlætsker*: projektiler til svært artilleri – *Krig på Jorden, Had mellem Mennesker*: jf. Luk. 2,14. – *Syndens Sold*: ... Rom. 6,23 – *Friedrich Våheln den 1. af Preussen*: (1688-1740), preussisk konge 1713-40, øgede landets militære magt – *polske Tronfølge-Krig*: 1733-38 mellem på den ene side Frankrig (allieret med Sardinien, Spanien og Bayern) og på den anden side Østrig, Preussen og Rusland om arveretten til den polske trone. – *Stanislaus Leszcynski*: under Den polske Tronfølgekrig var S med fransk støtte polsk konge nogle uger 1733. – *sum deo et victibus armis*: «med Gud og sejrende våben». – *den østrigske Arvefølge-Krig*: europæisk stor-konflikt 1740-48 mellem på den ene side Østrig og Storbritannien, på den anden side Frankrig, Bayern, Spanien og Preussen. – *Sydsø-Krigen*: den preussiske syvårskrig 1756-63, hvis hovedmodstandere var Preussen støttet af Storbritannien over for Frankrig, Østrig og Rusland. – *Kolonikrigene*: i det 18. århs sidste halvdel var der adskillige krige mellem de europæiske kolonmagter. – *Lissabons Jordbævh*: jordskælvet 1755, der jævtede næsten hele Lissabon med jorden, fremkaldte en debat om Guds almægt og godhed.
- 290** *mars triumfens*: den triumferende krig – 1789: året for udbruddet af Den franske revolution. – *Mystagogen*: den person, der indførte folk i de græske mysteriekulturer. – *vox montis, vox dei*: bjergets røst, Guds røst. – *Frau Holdé*: se n.r.s. 244 – *Knappeene*: se s. 200E.